

PRIIMK IŠŠŪKĮ IR PRADEK 3Rs!

Sumažinti. Panaudoti. Perdirbti.

Promoting zero-waste lifestyle among adults.

Šį dokumentą parengė: Partners of 3R's project, 2021

Europos Komisijos parama rengiant šį leidinį nereiškia, kad patvirtina turinį, kuris atspindi tik autorių požiūrį, ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame esančios informacijos naudojimą.

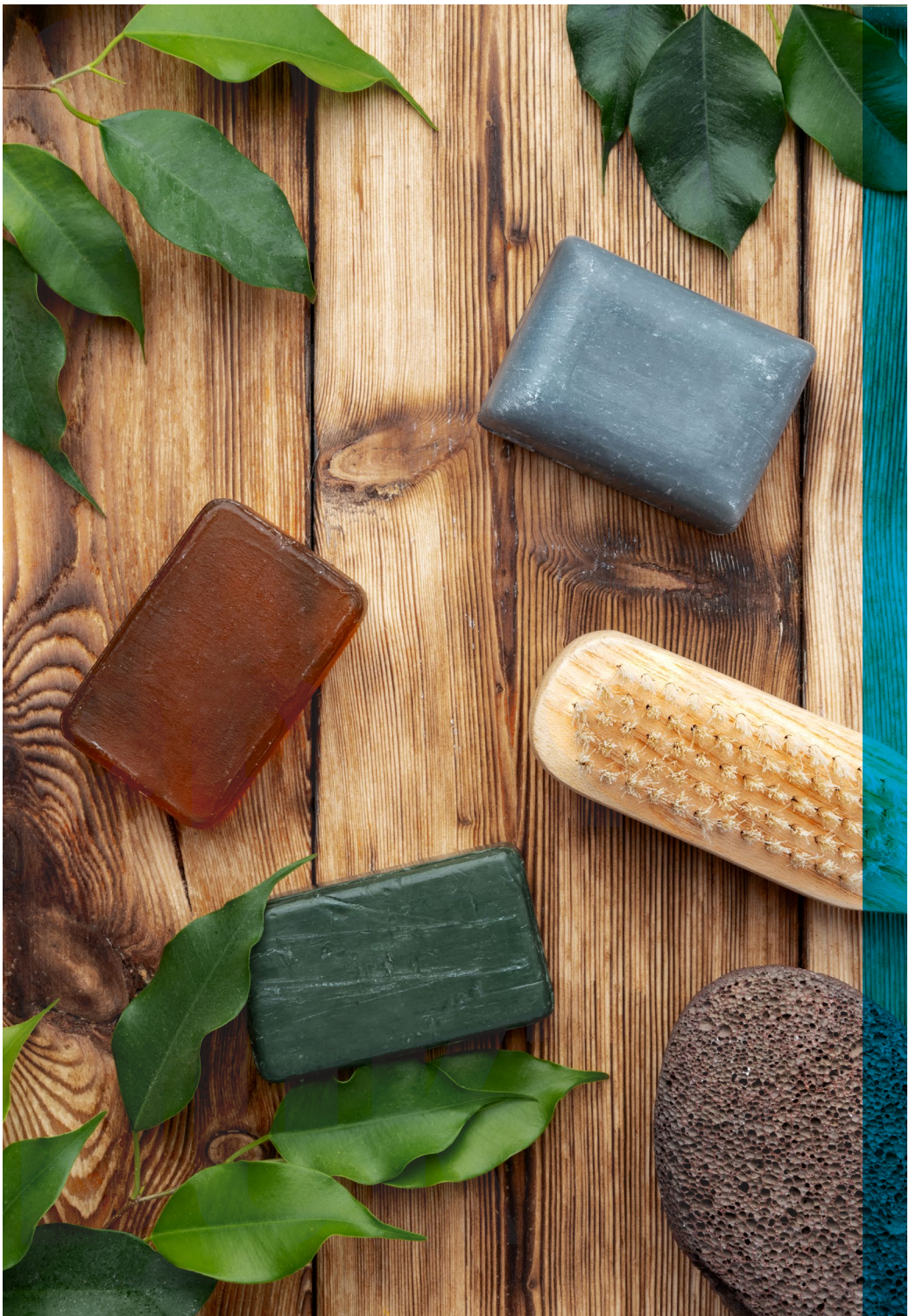
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

GROŽIO

PRODUKTAI

GROŽIO PREKIŲ TEISINIS REGLAMENTAVIMAS IR VARTOTOJŲ TEISIŲ GYNIMAS

3R idėja (reuce, rejuse, recycle) yra skatinama įgyvendinti ir grožio industrijos pramonėje, tiek gaminant produktus, tiek ir teikiant grožio paslaugas. Čia svarbus vaidmuo tenka „žaliajam“ marketingui ir vartotojų požiūrio formavimui. Pastaruoju metu auganti skaitmeninė reklama (pasinaudojant nuomonės formuotojais, vaizdo reklama, gimtoji reklama ir kt.), kuri įtraukia vartotoją kaip partnerį, padedantį kurti reklamą ir didinanti vartotojų pasitikėjimą produktu. Deja, reklama dažnai neatitinka tikrovės ir tai klaidina vartotoją. Tai verčia didinti kiekvieno vartotojo sąmoningumą ir domėjimąsi reglamentuojamomis grožio prekių sudėtinėmis dalimis bei atidų ženklinimo nagrinėjimą.

Bendraja prasme, kai kurie produktai, paprastai vadinami „asmens higienos priemonėmis“ arba „grožio produktais“, yra kosmetika. Vertinimas, ar gaminys yra kosmetikos priemonė, pateiktas 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių. Išskiriama tokia kosmetikos sąvoka: „kosmetikos gaminys - bet kokia medžiaga ar mišinys, skirtas liestis su išorinėmis žmogaus kūno dalimis (epidermiu, plaukų sistema, nagais, lūpomis ir išoriniais lytiniais organais) arba su dantimis ir burnos ertmės gleivine, daugiausia siekiant juos valyti, kvepinti, keisti jų išvaizdą, apsaugoti, palaikyti gerą jų būklę arba koreguoti kūno kvapus“. Šis apibrėžimas integruotas į visų ES šalių teisės aktus, pavyzdžiui, Lietuvoje jis įtvirtintas Lietuvos higienos normoje HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“. Tačiau šiame teisės akte nepateikiamas ekologiško kosmetikos gaminio apibrėžimas ir kaip jis turėtų būti ženklinaamas. Ekologiškas arba natūralus kosmetikos gaminys nėra aiškiai teisiškai apibrėžtas ne tik ES, bet ir JAV bei Kanadoje. Šiuose žemynuose šios srities teisės aktai skiriasi, tačiau jie yra labiau panašūs nei skirtingi, ir šie teisės aktai yra daugiau rekomendacijos, o ne reglamentai.

Siekiant vartotojus tinkamai informuoti apie grožio prekių sudėtį, reglamentuojamas ir jų ženklavimas. Nacionalinis visuomenės

sveikatos centras savo interneto svetainėje skelbia, jog siekiant įgyvendinti 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių (toliau – Reglamentas 1223/2009), kuris nustato, kaip kosmetikos produktai turi būti gaminami, ženklinami ir tiekiami rinkai, reikalavimus bei taikant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. V-634 patvirtintas Kosmetikos gaminių ženklavimo rekvizitų, privalomų pateikti Lietuvos Respublikos valstybine kalba, nurodymo ir nefasuočių kosmetikos gaminių, pakuojamų tik prekybos vietoje pirkėjo pageidavimu arba fasuojamų tiesiogiai parduodant, ženklavimo taisykles, yra parengta pavyzdinė kosmetikos gaminio etiketė, kurioje nurodyta privaloma kosmetikos gaminio ženklavimo informacija, atitinkanti šių teisės aktų nustatytus reikalavimus. Tuo tikslu yra parengta pavyzdinė etiketė, kurios pagrindu grožio prekių gamintojai bei tiekėjai privalo nurodyti būtiną informaciją savo produktų etiketėse ((kosmetikos gaminio paskirtis, nominalusis kiekis, ingredientų sąrašas, ypatingos atsargumo priemonės, kurių reikia laikytis naudojant gamini, gamintojo pavadinimas, minimalaus tinkamumo vartoti terminas, partijos numeris). Etiketėse nėra draudžiama pateikti ir papildomos informacijos.

Nagrinėjant ES, JAV ir Kanados teisinį kosmetikos reglamentavimą pastebima, kad daugiau yra panašumų nei skirtumų. Deja, minėtuose kontinentuose nėra suformuluoto ekologiškos ar natūralios grožio prekės apibrėžimo kaip ir nėra įtvirtintų privalomų reikalavimų ekologiškų grožio prekių gamybai, pardavimui, ženklavimui ir reklamavimui. Ekologiškos kosmetikos sąvokos nėra ir minėtame reglamente (EC) No 1223/2009. Vienintelis pagalbininkas vartotojui atskirti ekologišką prekę nuo neekologiškos – specialus ženklavimas. Kosmetikos priskyrimą ekologiškai arba natūraliai kiekviena šalis apibrėžia savaip. Apibendrinant galima teigti, kad ekologiškos kosmetikos kategorijai priskiriamos grožio prekės, kurių sudėtyje ne mažiau kaip 10 % komponentų yra gaunami iš ekologinių ūkių, o natūrali kosmetika yra tokia, kurios sudėtyje yra ne mažiau nei 95 % natūralių medžiagų.

APLINKOSAUGOS PROBLEMATIKA GROŽIO PREKIŲ INDUSTRIJOJE

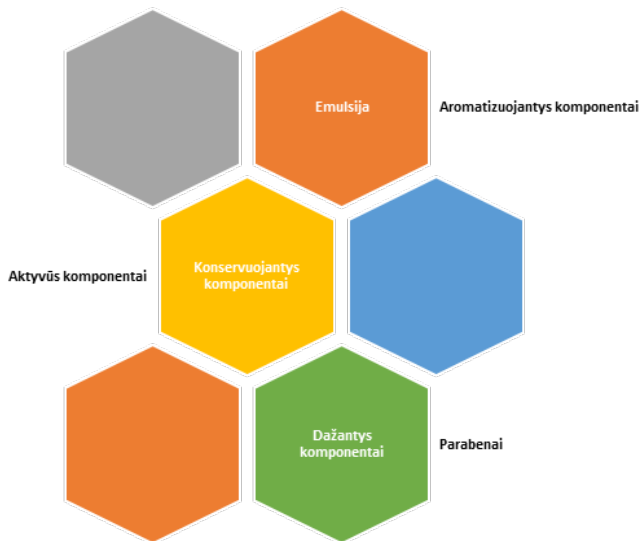
GROŽIO PREKIŲ GAMYBA

Grožio prekių gamybos ciklą apima:

- Grožio prekių sudėtinės dalys, jų kilmė;
- Grožio prekių testavimas;
- Grožio prekių tiekimas į rinką, pakavimas.

Nepaisant to, kad žmonių supratimas apie kosmetikos natūralumą pasireiškia per tai, kiek „chemikalų“ naudojama grožio produktuose, reikia žinoti, kad visi ingredientai kosmetikoje ir yra chemikalai – natūralūs ar pagaminti žmogaus! Vanduo yra viena „natūraliausių“ medžiagų pasaulyje – ir tai, be abejo, yra chemikalas, nes tai tiesiog yra medžiaga, sudaryta iš atomų ir molekulių. Gamta o ne laboratorija yra viena iš didžiausių nuodų gamintojų. Tačiau, nepaisant kokių chemikalų – natūralių ar žmogaus sukurtų – yra kosmetikoje, jos sudėtis yra griežtai kontroliuojama ir tikrinama pagal teisinius reikalavimus kiekviename žemyne taip, kad grožio produktai būtų saugūs vartotojui.

Grožio prekių sudėtinės dalys, jų kilmė, draudžiami ingredientai

1 Paveikslas. Pagrindinės grožio prekių sudėtinės dalys

- 1) **Emulsija (riebalai, vanduo, emulgatoriai).** Šis komponentas sudaro kosmetikos priemonės pagrindą. Kaip riebalai gali būti naudojami ne tik natūralūs ar sintetiniai riebalai, bet ir aliejus bei riebalų pakaitalai (riebūs spiritai, angliavandeniai, vaškas, silikonai, sintetiniai eteriai). Atkreiptinas dėmesys į aliejų, geriausios kokybės yra šaltu spaudimu arba aukštoje temperatūroje išgautas aliejus, blogiausias - mineraliniai aliejai, kurie nėra natūralūs ir neturi nieko naudingo. Vanduo sudaro 60-90 proc. kosmetinės priemonės ir gali būti distiliuotas ar išgautas iš įvairių augalų distiliuojant. Vandeniui keliami reikalavimas – sterilumas ir švarumas. Vanduo neturi turėti jokių priemaišų, nes nekokybiškas vanduo yra pirmoji kosmetikos priemonės gedimo priežastis. Emulgatoriai suriša riebalus ir vandenį, pagal savo kilmę gali būti tirpstantys ir netirpstantys vandenyje, natūralūs ir sintetiniai. Kosmetinės priemonės pagrindas poveikio odai neturi, tik padeda aktyviems komponentams prasiskverbti į gilesnius odos sluoksnius. Natūraliausi emulsikliai yra bičių vaškas ar kosmetinis vaškas, bet dažniausiai kremuose naudojami baltyminiai (pavyzdžiui, iš sojų, pieno), krakmolo atmainos ar augaliniai polimerai.

- 2) **Aktyvūs komponentai.** Tai natūralūs biologiškai aktyvūs priedai/veiksmingi cheminiai dariniai (vitaminai, hormonai, fermentai, augalinės ar jūrinės kilmės komponentai, deguonis, antioksidantai ir pan.) ir vaistai. Aktyvūs komponentai daro tikslinį poveikį odai. Vaistai - tai inertiniai dariniai, kurie veikia biochemiškai ir fiziologiškai, pakeisdami odos funkcijas ir struktūrą. Kosmetikoje kaip aktyvūs komponentas taip pat gali būti naudojamas deguonis, kuris yra labai veiksmingas, o tokį komponentą, pagamintą pagal licencijuotą programą, turinčios priemonės žymimos ženklu Aquaftem®.
- 3) **Konservuojantys komponentai arba konservantai.** Tai ingredientas, kuris prailgina kosmetinės priemonės galiojimo laiką, kitaip grožio priemonę būtų galima naudoti ne ilgiau nei savaitė ar dvi. Pasaulyje dar diskutuojama kokie konservantai yra galimi kosmetikoje, jų naudojimą reglamentuoja ir minėtas reglamentas (EC) No 1223/2009. Deja, gamtoje nėra nė vieno natūralaus konservanto. Siūloma rinktis tokius, kurie yra pagaminti vandens pagrindu, lengvai jame tirpsta, lengvai sinergizuoja su kitomis sudedamosiomis dalimis ir yra statiškai stabilūs. Konservantų kiekis kosmetikoje yra ribojamas, patys pavojingiausi (reikėtų vengti) yra parabenai, fenoksietanolis, formaldehidai, DMDH hidantoinai, Diazolidinyl Urea, Quaternium - 7, 15, 31, 60 (labiausiai pavojingas), Izotiazolinonas, etilisotiazolinas, metilchloroisotiazolinonas. Vitaminas E ir vitaminas C taip pat naudojami kaip konservantai su kitais konservantais, nes patys savaime jie neturi antibakterinių savybių. Konservantų neigiamos savybės: alergija, poveikis psichinei sveikatai, nudeginimai, aknės sukėlimas, apsinaudijimas ir kt.
- 4) **Aromatizuojantys komponentai.** Šių komponentų sudėtyje paprastai nėra daug, kvapui suteikti naudojami eteriniai aliejai, tačiau reikia pasidomėti kaip jie yra išgauti, Natūralūs eteriniai aliejai yra „draugiški“, o sintetiniai – gali sukelti alerginę reakciją. Aromatizuojančių komponentų sąrašas ir jų leistina koncentracija reglamentuojama reglamente (EC) No 1223/2009.
- 5) **Dažantys komponentai.** Gali būti natūralūs ir sintetiniai. Akivaizdu, kad reikėtų vengti grožio priemonių, turinčių sin-

tetinių dažiklių, kurie gali sukelt alergines reakcijas organizmui. Leidžiamų dažančių komponentų sąrašas ir jų leistina koncentracija reglamentuojama reglamente (EC) No 1223/2009.

Iš esmės kosmetinė priemonė yra pagrindas „plius“ aktyvūs komponentai, kitos sudėtinės dalys nėra privalomos, naudojamos dėl ilgalaikiškumo, kvapo suteikio, spalvos suteikio. Todėl renkantis ekologišką ar natūralią kosmetiką reikia rinktis tokią, kurios sudėtyje nėra papildomų, nereikalingų komponentų, galinčių sudirginti jūsų odą ar maskuoti jų aktyvų poveikį dėl galimo ilgo laikymo termino. Apibendrinant galima teigti, kad labiausiai žalingos žmogaus sveikatai naudojamos medžiagos kosmetikoje yra:

- **Parabenai.** Iš jų populiariausi yra Metylparaben, Butylparaben, Ethylparaben, Isopropylparaben, Propylparaben, Isobutylparaben. Šie parabenai aptinkami šampūnuose, kremuose, losjonuose, prausikliuose ir kituose kosmetikos gaminiuose. Didesnis parabenų kiekis mūsų organizme vis tik turi neigiamo poveikio: gali sutrikdyti hormonų veiklą, sukelti alergijas, bėrimus, susilpninti imuninę sistemą, kai kurios parabenų grupės netgi siejamos su vėžinių ląstelių atsiradimu. Mažiausiai iš jų žalingi - Butylparaben ir Isobutylparaben, nurodomi etiketės pabaigoje.
- **Sulfatai.** Šis ingredientas atlieka nuriebinimo funkciją ir įvardijami kaip Sodium laureth sulfat, sodium lauryl sulfat, Ammonium laureth sulfat, Natrium lauryl sulfate. Deja, sulfatai turi neigiamos įtakos mūsų organizmui. Gali dirginti akis, kvėpavimo takus, odą. Dažniau ir didesniais kiekiais patenkantys į organizmą sulfatai gali pažeisti kepenis, plaučius ar paveikti imuninę sistemą, netgi galimai įtakoja vaisingumą.
- **Mokslininkų įrodyta, kad medžiagų kenksmingumo poveikis tiesiogiai susijęs su jų kiekiu, todėl kai jų aptinkama kosmetiniuose produktuose, tai dar nereiškia, jog jis užterštas pavojingomis medžiagomis. Medžiagų kenksmingumas iš tiesų visiškai priklauso nuo jų dozės, kurios ir yra kontroliuojamos teisės aktais. Tačiau yra išskiriamų ir tokių kenksmingų medžiagų, kurios griežtai draudžiamos naudoti grožio produktuose:**
- **Formaldehyde, a known carcinogen and Paraformaldehyde. (type of formaldehyde).** Formaldehidas yra paprastas chemi-

nis junginys, pagamintas iš vandenilio, deguonies ir anglies. Visos gyvybės formos – bakterijos, augalai, žuvis, gyvūnai ir žmonės – natūraliai gamina formaldehidą kaip ląstelių metabolizmo dalį. Šis chemikalas turi geras antibakterines savybes ir naudojamas kaip konservantas įvairiems gaminiams gaminti. Taip pat nuodonga medžiaga yra ir Quaternium 15, kuris išskiria formaldehidą.

- Mercury (metalas, suskystintas jis yra vadinamas gyvsidabris), kuris gali pažeisti which can damage the inkstus ir nervų sistemą.
- Dibutyl ir diethylhexyl phthalates, kuris gali išbalansuoti hormonus ir sumažinti vaisingumą.
- Ilgos grandinės per- ir polifluoralkilinės medžiagos, vadinamos PFAS, kurios gali sukelti vėžį.
- M- ir o-phenylenediamine, naudojami plaukų dažuose, kurie dirgina ir jautrina odą.
- Estrogenas - tai stiprus hormonas, natūraliai gaminamas kūne ir įvairiai veikiantis organizmą. Estrogenas, tiek natūralus tiek ir sintetinis, yra griežtai draudžiamas naudoti kosmetikoje Europos Kosmetikos direktyvos.

GROŽIO PREKIŲ TESTAVIMAS

Prieš tai, kaip grožio prekės patenka į lentynas ir yra reklamuojamos, jos yra testuojamos mažiausiai penkerius metus. Testavimas – ilgas metus trunkantis procesas, kuriame dalyvauja mokslininkai ir kuris turi įrodyti, kad poveikis, kuris parašytas ant pakuotės, yra realus. ES teisėtvara labai griežtai reguliuoja kosmetikos produktų kūrimą, gamybą, žymėjimą, saugumą ir nuorodas ant pakuotės: visa tai turi būti pagrįsta teisiškai. Europos Sąjungos šalyse kosmetikos produktų bandymai su gyvūnais buvo visiškai uždrausti 2004-ųjų rugsėjį. Testavimas su gyvūnais buvo žiaurus gyvūnų atžvilgiu. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad daugelis grožio produktų yra atvežami iš tokių šalių, kuriose teisiškai nėra uždrausta atlikti eksperimentus su gyvūnais, tai yra vykdoma. Jei produktas yra atvežamas į šalis, kuriose tokie testavimai yra uždrausti, tokio fakto ant pakuotės tiesiog nėra nurodoma. Todėl egzistuoja organizacijų, kurios aktyviai kovoja su tokiu testavimu. Produkto kūrimo metu daug bandymų bei tyrimų atliekama su dideliu kiekiu žmonių tam,

kad būtų galima įsitikinti, jog produktas veikia būtent taip, kaip bus rašoma ant pakuotės. Tai visame pasaulyje kontroliuoja atitinkamos tarnybos, ginančios vartotojų teises bei reguliuojančios reklamą. Jei reklamos kontrolės tarnybos sulaukia nusiskundimų iš vartotojų, visi moksliniai produkto duomenys peržiūrimi iš naujo ir leidimas reklamuoti svarstomas iš naujo. Kasdieninė kosmetika, kurią naudojate, NĖRA išbandyta su gyvūnais. Jei ant pakuotės yra parašyta „dermatologiškai patikrinta“ ar „patikrinta dermatologų“, tai reiškia, kad produktas išbandytas ant odos. Įvairūs metodai taikomi tam, kad patikrinti, ar produktas tinkamas naudojimui ant odos. Gydytojo ar dermatologo įsikišimas taikant šiuos metodus nėra būtinas, tačiau šie tyrimų metodai greičiausiai buvo patikrinti medicininę kvalifikaciją turinčio asmens. Pasaulyje yra daug laboratorijų, kurios atlieka grožio prekių testavimą pagal kliento pageidavimus, taip pat padeda įvesti produktą į rinką. Laboratorijos yra sertifikuotos, jose darbuojasi patyrę mokslininkai. Laboratorijose nuolatos kuriami nauji testavimo metodai, kurie yra sertifikuojami ir kuriama jų teisinė bazė, naudojamos naujausios technologijos. Laboratorijas turi kiekvienas grožio prekių gamintojas arba naudojami privačių laboratorijų paslaugomis.

GROŽIO PRODUKTŲ TIEKIMAS Į RINKĄ, PAKUOTĖS

Grožio produktai yra pakuojami. Įvairiuose šaltiniuose internete teigiama, kad per metus pasaulyje į rinką kasmet išleidžiama nuo 120 iki 150 milijardų produktų pakuočių. Ko gero sunku būtų tiksliai suskaičiuoti, tačiau akivaizdu, kad tam sunaudojama ir milžiniškas kiekis natūralių ir dirbtinių žaliavų. Pakuotėms gaminti daugiausiai naudojamas plastikas, mediena, aliuminis, stiklas. Kai kurie profesionalai naudoja išsireiškimą „švari pakuotė“ ir „švarūs ingredientai“. „Švari pakuotė“ – tai tokia pakuotė, kuri neprideda prie klimato kaitos savo gyvavimo fazėje, o „švarūs ingredientai“ – tai tokie, kurie yra etiški ir nekenkia sveikatai. Čia didelė atsakomybės dalis tenka gamintojui, kur tikimasi, jog produktai nebus bandomi su gyvūnais, bus naudojamos tik ekologiškos ir sveikatai nekenksmingos medžiagos, produktas kurtas su mokslininkais, o etiketėje bus pateikta išsami informacija apie gaminį. Viena iš grožio pramonės reakcijų į sąmoningo vartojimo tendencijas yra „švaraus grožio“ judėjimas, prie kurio jau prisidėjo tokie grandai kaip „Sephora“, „Goop“, „Fenty Beauty“ ir daugelis kitų. Šiuo metu ryškėja tendencijos, kai galima įsigyti pilstomų grožio prekių (šampū-

nas, muilas, kremai ir kt.) panaudojant kliento turimą tuščią tarą. Apie tai būtinai pasidomėkite internete ar klauskite pardavėjo parduotuvėje. Vis dėlto, jei prekę įsigijote pakuotėje, stenkitės ją panaudoti kitiems tikslams arba rūšiuokite atsakingai pagal žemiau pateiktas rekomendacijas.

- **Prieš išmesdami pakuotę – ją praskalaukite (rekomenduojama vandeniui be jokios plovimo priemonės arba jau panaudotu vandeniui po skambimo ar plovimo), kad pakuotėje neliktų produkto (šampūnas, muilas, pudra ir pan.) likučių.**
- **Pakuotes rūšiuokite, ypač tada, jei pakuotė pažymėta GREEN DOT ženkliuku.**
- **Jei pakuotė susideda iš kelių skirtingų dalių, pagamintų iš skirtingų medžiagų (plastikas ir styplas, plastikas ir aliuminis, popierinis įpakavimas ar pan.), atskirkite dalis ir rūšiuokite pagal medžiagą į konkrečius konteinerius;**
- **Aliuminio pakuotės, kuriose paprastai karaliauja rankų ar veido kremai, lūpų balzamai, taip pat yra rūšiuojamos. Aliuminio pakuotes meskite į plastiko konteinerį, jei ši pakuotė pagaminta su plastikiniu kamšteliu – jis taip pat keliauja į plastiko konteinerį.**
- **Sauskelnes, asmeninės higienos priemonės, popierinius rankšluosčius, vienkartinės nosines, tualetinį popierių (bet ne kartoninį ruloną, jis rūšiuojamas kaip popierius), dantų šepetėlius, panaudotas virtuvės, dušo kempines, skutimosi peiliukus, lipnias juostas, keramikos, veidrodžių duženas ir kitas po rūšiavimo likusias buitines atliekas reikia mesti į mišrių komunalinių atliekų konteinerį.**

Grožio prekių tiekimo į rinką procese, tiekėjas yra atsakingas už tinkamą ir sąžiningą grožio prekių žymėjimą jo etiketėje, o vartotojas yra atsakingas už domėjimąsi informacija apie ingredientus bendrai bei atidų informacijos ant pakuotės išanalizavimą. Be jokios abejonės, vartotojas negali žinoti visko apie ingredientus, tačiau, jei ant pakuotės pažymėta, jog jis yra sertifikuotas, galime jaustis ramiau. Vieni svarbiausių kosmetikos pramonės sertifikatų yra: „Certified Vegan“ (produktas yra tinkamas veganams, jame nėra gyvulinės kilmės produktų ir jis nebuvo testuojamas su gyvūnais), „Made Safe“ (produktas yra saugus – jame nėra toksi-

nų ir kancerogenų, jis buvo pagamintas prekės ženklo, kuris siekia sveikos bei darnios rinkos), „EWG verified“ (produkte nėra nė vienos iš tūkstančių medžiagų, kurias EWG toksikologų, chemikų ir epidemiologų komanda įtraukė į rizikingų ingredientų sąrašą), „Ecocert“ (produktas pagamintas nepaliekant gilaus ekologinio pėdsako ir atsižvelgiant į klimato kaitos kontrolės keliamus iššūkius), „Fair trade“ (kiekvienas produkto „gyvenimo ciklo“ žingsnis buvo atliktas sąžiningai ir socialiai atsakingai), „Ecocert Cosmos Organic“ (produktas yra natūralus ir ekologiškas). Radus sertifikavimo ženklą, vis viena rekomenduojama pasidomėti prekės ženklo ekologiniu pėdsaku. Norėdami įsigyti labiausia 3R principus atitinkančius produktus, ant pakuočių ieškokite tokių užrašų, kurie yra pagrindiniai kriterijai:

- be palmių aliejaus
- veganiškas
- be žiaurais elgesio (išbandyta su draugais, niekada su gyvūnais)
- kuo ekologiškesni
- visos produktų pakuotės yra biologiškai skaidžios arba daugkartinio naudojimo (pvz., jų metaliniai padėklai, bambuko aplikatoriai ir ekologiškos medvilnės laikymo maišeliai)
- visos etiketės spausdinamos ant perdirbto popieriaus ekologiškais dažais.
- Šių kriterijų pagrindą galima rasti ir el. parduotuvėse, pavyzdžiui, www.etsay.com.

Papildomai rekomenduojama atkreipti dėmesį į draugiškų aplinkai produktų ženklimą. ES ir tarptautinį EKO ženklimą galite rasti <https://www.greenspec.co.uk/ecolabels-used-in-europe/>

NEIGIAMAS MEDŽIAGŲ, NAUDOJAMŲ GROŽIO PRAMONĖJE, POVEIKIS ŽMOGUI IR APLINKAI

Vartotojams yra siūlomas didelis grožio produktų pasirinkimas, o gaminamų vietoje ir importuojamų grožio produktų suvartojimas kasmet auga dideliais kiekiais. Pavyzdžiui Amerikos rinkoje grožio prekės importuojamos net iš 181 šalies, ypač išaugo importas iš Kinijos. Skačiuojama, kad USA viena moteris per dieną naudoja vidutiniškai 12 asmeninės higienos produktų, kurie susideda iš 168 skirtingų ingredientų. Tuo tarpu vyrai paprastai naudoja per pus mažiau kosmetikos priemonių. Dauguma iš šių produktų tepami tiesiai ant odos – didžiausio kūno organo, o tiesiogiai įsisavinami jie patenka ir į kraujotakos sistemą. Chemikalai iš grožio produktų į organizmą patenka taip pat per kvėpavimo takus, injekcijas ir vartojant juos per burną (internal use). Dauguma jų yra saugūs, tačiau ir grožio priemonėse galima aptikti nuodingų jau aptartų medžiagų. Cheminės medžiagos ir ingredientai, esantys grožio prekėse gali turėti tokių neigiamą poveikį žmogaus organizmui:

Sutrikdyti psichologinę pusiausvyrą	Sumažinti galimybę pastoti, sukelti persileidimą ar neigiamai veikti vaisiaus vystymąsi	Sukelti kai kurias kraujo ligas ar net vėžį
Silpninti imuninę sistemą, ko pasekoje suintensyvėja polinkis susirgti	Gali sukelti infekcijas	Gali suintensyvėti plaukų slinkimas, atsirast odos problemų

Išvardinome pagrindinius žalingus poveikius žmogaus organizmui, tačiau grožio produktų sudedamosios dalys gali neigiamai ža- loti ir gamtą. Visos toksiškos medžiagos patenka į gamtą, kuomet mes jas nuplauname su vandeniu. Daugelis cheminių medžiagų nesuyra ir patenka į mūsų ekosistemą – vandenynus, ežerus, upes ir atgal į mūsų vandentiekį. Vandeniui garuojant, iš užteršto vandens formuojasi debesys, o chemikalai sugrįžta į žemą lietaus pavidalu. Į žemę patekę teršalai taip pat patenka ir į mūsų žemės ūkio produkciją, kurią mes valgome, taiga chemikalai patenka atgal į mūsų organizmą ir gali sukelti ligas, tokias kaip vėžys. Į vandenį patekusios cheminės medžiagos mažina vandens gyvūnų populiacijas, o užkrėsti pašarai ir oras – neigiamai veikia ir gyvūnus, kuriuos mes auginame ir valgome.

FORMATION OF AN ENVIRONMENTALLY FRIENDLY APPROACH IN THE CONTEXT OF THE PRODUCTION AND USE OF BEAUTY PRODUCTS

Sprendimai ir patarimai nėra ir negali būti vien juodi ar balti, tai daugiau balansavimas, paremtas mūsų vertybėmis ir etika. Esame individai ir negalime gyventi visiškai tvariai, tačiau galime keisti savo požiūrį ir link to judėti. Vadovaudamiesi principo – 3R (reduce, reuse and recycle), natūraliai galime rinktis tas grožio prekes ir tuos grožio prekių ženklus, kurie įgyvendina iniciatyvas, kuriomis siekiama apsaugoti mūsų gražią planetą. Žemiau pateikime siūlymus, kurie gali padėti saugoti gamtą.

- Rinkitės grožio prekes, kurios gaminamos iš 100 proc. natūralių produktų, o pakuotė pagaminta iš perdirbtų medžiagų;
- eškokite kosmetikos, kuri yra sertifikuota kaip natūrali. Pavyzdžiui, in Australia, Safe Cosmetics Australia sertifikavo daugiau nei 50 prekės ženklų be toksinių medžiagų. USA natūralius ingredientus vertina EWG (Environmental Working Group, <https://www.ewg.org>), RGS (Research Global Services in European Union and Turkish Republic chemicals legislation, <https://www.reach-gs.eu>). Tokios informacijos ieškokite ant pakuotės ar pardavėjo elektroninėje parduotuvėje.

- Rinkitės tokius grožio prekių gamintojų ženklus, kurie dalyvauja tvarumo iniciatyvose ar eko-programose, siūlo minimaliai pakuoti prekes ar naudoja savaime suyrančias pakuotes, gamybos procese naudoja tesinaujančius energijos šaltinius, pavyzdžiui <https://www.adornocosmetics.com.au/sustainability>;
- Ieškokite tokių grožio prekių ženklų, kurie deklaruoja naudojantys atsinaujinančius ingredientus, pavyzdžiui Kakadu slyva, tai augalas kuris auginamas Australijos regionuose, kurie istoriškai yra atskirti nuo pramonės ir juose gyvena uždaros bendruomenės;
- Atidžiai skaitykite grožio prekių sudėtį ir domėkitės tuo. Nesant teisinio ekologiškos ar natūralios grožio produktų apibrėžimo ir griežtų reikalavimų gamybai, pardavimui, ženklinimui ir reklamavimui, dažnai pasitaiko piktnaudžiavimų prisidengiant „žaliuoju marketingu“. Primename, kad toksiškos medžiagos nurodomos ingredientų sąrašo pabaigoje, tačiau gamintojas gali ir gudrauti, nurodydamas jas kitoje vietoje, arčiau natūralių. Žinoma, kad paprastam vartotojui daug medžiagų nėra pažįstamos. Tokiu atveju, pasinaudokite įvairiomis programėlėmis. Pavyzdžiui į pagalbą galima pasitelkti šiandien egzistuojančias interneto programėles. Viena iš jų – sudėtinių dalių atpažinimui skirta programėlė CLEAN-BEAUTY, kurios pagalba galima sužinoti apie sudedamąsias konkretaus produkto sudedamąsias dalis, priskiriamas pavojingoms (controversial components). Tereikia nufotografuoti etiketę išmaniuoju telefonu ir gausite informaciją apie pavojingus komponentus;
- Kol negalime visiškai atsisakyti plastiko turinčių gaminių, galime rinktis patys panaudoti dar kartą jau turimas pakuotes. Panaudokite savo jau turimas tuščias kosmetikos priemonių pakuotes kitiems tikslams arba pasirinkite, kad tokios pakuotės nepakliūtų į aplinką;
- Nemeskite savo tuščių kosmetikos priemonių pakuočių dar į plastikinius maišelius, rūšiuokite jas, neplaukite jų papildomai švariu vandeniu, o išvalykite jau naudotu plovimui.

Grožio produktų gamintojai įgyvendina konkrečias veiklas, kuriais keičia savo elgesį pereidami prie aplinkai draugiškesnės veiklos

- didinamas energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančių išteklių naudojimas;
- kuriamos ir naudojamos modernios laboratorijos grožio produktams kurti ir bandyti;
- vietoj pakuotėms paprastai naudojamo plastiko, naudojamos perdirbtos žaliavos arba biologinės medžiagos;
- siūloma grožio produktus tiekti be pakuočių;
- mažinamas kiekvieno galutinio gaminio išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis;
- keičiama produkcijos pristatymo į rinką logistika;
- kuriama ekologinio ženklinimo sistema, siekiant skatinti priimti tvarius sprendimus ir informuoti klientus;
- skiriamas finansavimas pažeistų natūralių jūrų ir miškų ekosistemų atkūrimo projektams finansuoti, taip pat su žiedine ekonomika susijusiems projektams finansuoti;
- atkreipiamas dėmesys į ekologiškesnės produkcijos gamybos veiksmus, taip pat aktyviau dalyvaujama aplinkos apsaugos veikloje socialinėje žiniasklaidoje ir kt.

Draugiškiausi aplinkai grožio produktai yra tie, kurie pagamiami namuose. Pateikiame keletą pavyzdžių, kuriuos galėsite išbandyti patys

Namų gamybos vonios putas.

Jums reikės: 200 g sodos; 100 ml citrinos rūgšties; indo; grūstuvo; pasirinkto aliejaus; pasirinktų maistinių dažų; butelio su antgaliu; formų. Sutrinkite valgomąją sodą grūstuvu. Į buteliuką su purkštuku supilkite citrinos rūgštį arba citrinos sultis, pasirinktą aliejų ir dažus. Gautą skystį užpurškite ant sutrintos sodos. Kai tik masė pradės stingti, sudėkite ją į paruoštas formeles. Jei lauksite per ilgai, masė taps per kieta formuoti, o jei išpurkšite per daug skysčio, masė ims putoti. Suformuotą masę palikite sustingti kambario temperatūroje 3-4 valandas.

Kūno šveitiklis. Pateikiame keletą galimų receptų:

- Kavos tirščių šveitiklis. Neišmeskite kavos tirščių - sumaišykite juos su nedideliu kiekiu augalinio aliejaus ir įmasažuokite į odą. Po 10 minučių nuplaukite.
- Sumaišykite puodelį jūros druskos su stikline migdolų aliejaus (rekomenduojama rinktis kuo mažesnius druskos grūdėlius, kad nepažeistumėte odos). Įmasažuokite su migdolų aliejumi sumaišytą druską į odą, šiek tiek palaukite ir nuplaukite drungnu vandeniu.
- Sumaišykite šiek tiek rupiai maltų pipirų su žiupsneliu cinamono, keliais arbatiniais šaukšteliais alyvuogių aliejaus ir žiupsneliu rupios druskos. Šis kūno šveitimas valo poras, gerina kraujotaką ir padeda veiksmingai kovoti su celiulitu.
- Sumaišykite kelis arbatinius šaukštelių cukraus su tokiu pat kiekiu šalto spaudimo alyvuogių aliejaus. Įmasažuokite į odą, palaukite kelias minutes ir gerai nuplaukite po tekančiu vandeniu.
- Sumalkite šiek tiek avižinių dribsnių (tam puikiai tinka kavos malūnėlis), sumaišykite su keliais arbatiniais šaukšteliais medaus. Po maudynių užtepkite ant odos, įmasažuokite, palaukite kelias minutes ir nuplaukite po tekančiu vandeniu.

Lūpų balzamas

Jums reikės tik 2,5 g bičių vaško ir 7,5 g skysto aliejaus, kurį turite (pavyzdžiui, galite naudoti kokosų arba saldžiųjų migdolų aliejų). Į vandens vonelėje ištirpinto bičių vaško ir aliejaus masę galite įlašinti nuo 1 iki 4 lašų eterinio aliejaus (laimo, saldžiojo apelsino, levandų ir kt.), kuris suteiks norimą kvapą. Viską gerai išmaišykite ir supilkite į indelius. Lūpų balzamas greitai užšals ir galėsite jį naudoti lūpų priežiūrai.

GERIEJI PAVYZDŽIAI

PAVYZDŽIAI IŠ LIETUVOS

Prieš keletą mėnesių Kaune buvo įkurtas „Urban Green“ salonas, kurio filosofija - mažas vartojimas. Žmonėms, kurie nori mažiau kenkti sau ir juos supančiam pasauliui. „Problema ta, kad daugelis žmonių mano, jog tokios paslaugos yra labai brangios. Tačiau tai netiesa ir mes stengiamės šiuos mitus išsklaidyti“. Įkūrėja Ieva atskleidė, kaip ši vieta buvo atidaryta, ko reikia tokiam verslui išlaikyti ir kokias paslaugas žmonės čia gali gauti.

<https://9zuikiai.lt/tvarus-grozio-salonas-ar-tai-imanoma-kaune-toks-jau-yra/>

Miesto žemės mylėtojų misija

Skleidžiame paprastumo, minimalizmo ir gamtai draugiško gyvenimo idėjas. Vadovaujamės atsakingo vartojimo, nulinio atliekų kiekio ir mažo poveikio principais. Kasdien stengiamės mažinti vienkartinio plastiko ir atliekų kiekį, į gyvenimą įnešti daugiau lengvumo ir švaros

<https://www.urbanearthlovers.com/pages/apie-urban-earth-lovers>

ŠALTINIAI

Regulation (EC) No 1223/2009 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 On Cosmetic Products/ internet source <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32009R1223>

Regulation (EC) No 1223/2009 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 On Cosmetic Products/ internet source <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32009R1223>

https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/120602/1/giedre_cernauskaite_md.pdf
<https://nvsc.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kosmetikos-reglamento-igyvendinimo-pagalba/kosmetikos-gaminiu-zenklinimas>

Černauskaitė G. "Ar ekologiškų prekių teisinis reglamentavimas Europos Sąjungoje apsaugo vartotojų teises?", Vilnius University, Master thesis 2014, Kaunas

Kazlauskienė A., „Kosmetikos priemonių sudėtis“, Karaliaus Mindaugo profesinio rengimo centro dėstytoja, mokymo medžiaga, 2020, Kaunas

<https://www.pasiutuslape.lt/apie/tinklarastis/kosmetikos-gaminiu-sudetis---i-ka-atkreipti-demesi-ir-ko-vengti>

Fiber S., 2020, <https://www.ewg.org/the-toxic-twelve-chemicals-and-contaminants-in-cosmetics>

<https://likochema.lt/lt/kosmetika/informacija>

<https://microchemlab.com/test-category/cosmetic-testing>; https://www.ningfei-china.net/?gclid=Cj0KCQjwub-HBhCyARIsAPctr7wLHrBz87M0iBqoJOnCL5m0VmtteO4mm6Jo-GgOb3G3dzhfzT6HCUPQaArtzEALw_wcB

https://privatelabel.hu/?gclid=Cj0KCQjwub-HBhCyARIsAPctr7yngSkpeE3HY7xAsee-2tNUx5MFew-DF7o6Ve7XN4j9iuDOAOlaskY4aAnc2EALw_wcB

<https://www.delfi.lt/moterys/ivairenybes/papasakojo-kaip-issirinkti-grozio-priemone-kuri-nekenkia-aplinkai-atkreipkite-demesi-i-siuos-zenklus.d?id=86785647>

<https://www.drogas.lt/drogas-rekomenduoja/kosmetikos-pakuociu-rusiavimas>

<https://www.delfi.lt/moterys/ivairenybes/papasakojo-kaip-issirinkti-grozio-priemone-kuri-nekenkia-aplinkai-atkreipkite-demesi-i-siuos-zenklus.d?id=86785647>

<https://www.drogas.lt/drogas-rekomenduoja/kosmetikos-pakuociu-rusiavimas>

<https://www.delfi.lt/moterys/ivairenybes/papasakojo-kaip-issirinkti-grozio-priemone-kuri-nekenkia-aplinkai-atkreipkite-demesi-i-siuos-zenklus.d?id=86785647>

https://www.etsy.com/listing/791276543/new-organic-acne-petal-translucent?ref=search_recently_viewed-1

<https://www.adorncosmetics.com.au/blog/post/environmental-impact/>

Take the challenge and start the 3R's

Reduce. Reuse. Recycle.

Promoting zero-waste lifestyle among adults.

This document was developed by Partners of 3R's project, 2021

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.